Ч. 256 (14.153). Львів, четвер 26. вересня 1935. Oplata pocztowa opłacona ryczałtem. Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 504.060, 149.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. — Рукописів не звертається.

Передплата в краю: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „

За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В справі оголошень звертатися до Адміністрації. — Ціна одного примірника 20 сот.

Робітники на Совітській Україні караються по землянках.

МОСКВА, КАП. Московські „Ізвестія", затривожені поголосками, що недалеко Дніпрельстану та інших великих промислових фабрик тисячі робітників живуть серед страшних мешкальних умовин по землянках, звернулись за вияснениями до місцевої влади. Влада не заперечила цих поголосок, але заявила, що такі випадки є дуже нечисленні. Досліди виявили, що в землянках мешкає 4.515 робітників з родинами, себто разом 16 тисяч осіб. Цей стан тягнеться ще від 1927. р. Між мешканцями землянок є 2 тисячі металюргічних робітників, 600 спеціялістів від обробітки алюмінію, не згадуючи про звичайних некваліфікованих робітників. — Так виглядає „большевицький рай" в освітленні большевицького офіційного органу.

Заплата большевиків за приязнь Франції.

РЕВЕЛЯЦІЇ ШПИГУНСЬКОЇ АФЕРИ У ШТРАСБУРГУ.

ПАРИЖ, 25. 9. ПАТ. Справа арештованих перед кількома днями у Штрасбургу данця Нільзена та німкині Шакенрайтерівни під закидом шпіонажі зачинає бути сензаційна. Нільзен і Шакенрайтерівна є висланниками комуністичних організацій, яких централі є в Берліні і Москві. У Нільзена найшли виказ усіх тайних агентів третього інтернаціоналу та призвища визначних французьких комуністів. У хаті Шакенрайтерівни найшли великі грошеві суми, що доходять до кількох міліонів. Здогадуються, що ті суми мали видати правдоподібно на виборчу пропаганду у Франції та революційну акцію в головних французьких центрах. Вчора перевели ревізію у друкарні комуністичної газети у Штрасбургу. Найшли там багато незвичайно важливих документів, що відносяться до арештованих. Щоденники твердять, що мається тут до діла правдоподібно не так зі шпигунами, як з головними делегатами третього інтернаціоналу, що їх визначили на провідників комуністичної пропаганди у Франції.

Важлива декларація німецьких жидів.

БЕРЛІН, 25. 9. ПАТ. Представництво жидів у Німеччині оголошує в органі берлінських сіоністів важливу заяву, що окреслює становище величезної більшости жидівського громадянства в рамах Німеччини щодо жидівських законів, принятих райхстаґом на конґресі в Нірнберґу.

Декларація підкреслює, що нірнберські закони, які важко окривдили жидів, що живуть у Німеччині, мають за меті створити площину, яка уможливилаб можливе відношення між німецьким і жидівським народом. Жидівське представництво є готове до найактивнішої співпраці у тому напрямі, але умовиною, від якої залежатиме те можливе відношення, мусить бути те, щоб жидам і жидівським громадянам на терені Німеччини залишити змогу морального й господарського істнування в той спосіб, що припинять зневаги й бойкот. Устрій жидівського життя в Німеччині вимагає того, щоб влада признала жидівського керманича, що мав би автономічні компетенції. З таким провідником виповілись усі жидівські організації і партії.

Декларація в таких пятьох точках зясовує найпильніші завдання майбутньої праці: 1) Акція в ділянці жидівського шкільництва, зі спеціяльною увагою до професійної підготови молоді до майбутньої праці на еміґрації. 2) Створення великого еміґраційного пляну, що брав би на увагу головно Палестину та інші краї як мету еміґрації. В тій ділянці головна акція спиратиметься на професійній підготові еміґрантів, на змобілізуванні їх майна та на поширенні істнуючих і створення нових трансферових можливостей. 3) Утримання й опіка над істнуючими гуманітарними і соціяльними інституціями, що їх фінансують жидівські громадяни. 4) Провід старатиметься піднести господарську силу жидів удержуючи істнуючі заробітні можливости. 5) Провід зголошує акцес до організації відбудови національного життя в Палестині „Керен Гаєсод" та до такого акцесу взиває всі жидівські організації і громади.

Декларацію підписало багато жидівських організацій і товариств на терені Німеччини.

„Іліше Рундшав" коментуючи декларацію пише, що це програма активної самопомочі, під якою підписалась величезна більшість жидівської суспільности в Німеччині. Вона обчислена не тільки на господарське відродження, але й на те, щоб піднести національне самопочуття жидів, що живуть у Німеччині.

Засідання італійської ради міністрів.

НИЗКА ВОЄННИХ ДЕКРЕТІВ

РИМ, 25. 9. ПАТ. Оголосили тут комунікат, який повідомляє, що рада міністрів зібралась учора в год. 10-ій під проводом шефа уряду. Мусоліні зложив коротку заяву на тему політичної ситуації, що витворилась від суботи. Мусоліні ствердив, що Італія не предкладала в Женеві контрпропозицій, але устно зясувала мотиви, з яких не могла прийняти пропозицій комітету пятьох. Все, що сталось від суботи виказує, що становище італійського уряду не могло бути інше. Врешті Мусоліні застановлявся над можливістю розвою ситуації на основі деяких точок договору Ліґи та становище, яке займе Італія залежно від обставин.

Крім того рада міністрів ухвалила 23 адміністраційні декрети щодо сухопутніх військ, 5 декретів у справі воєнної маринарки, 6 декретів у справі летунства та низку законів господарського характеру. Один декрет передбачує, що всі резервісти з 1901—1914 рр. мусітимуть відбути нові лікарські оглядини. Інший декрет передбачує кредит міліона лірів на будову протилетунських сховів у Мессині.

Абисинія боїться італійського нападу.

ЛЬОНДОН, 25. 9. ПАТ. „Таймс" повідомляє з Женеви: В абисинських колах побоюються головно якогось прикордоного інциденту, що міг би бути для Італії причиною до жалоби на повільну процедуру Ліґи Націй, та напад на абисинську територію без виповідження війни. В тих колах ставляють пропозиції, щоб Ліґа Націй вислала до Абисинії комісію для обсервації кордонів. Але цей проект не є виконливий з огляду на дуже довгу кордонну лінію

Жахливий тайфун в Японії убив 63 особи.

ТОКІО, 25. 9. ПАТ. На західнім побережжі Японії лютував учора тайфун та зливний дощ. Залізнича лінія Токіо-Кобе частинно знищена. Завалилось багато домів. Згідно з дотеперішніми даними жертвами тайфуну впало 63 осіб убитих. Матеріяльні шкоди дуже великі. Найбільше потерпіли рибалки. Кільканадцять рибальських лодок забрали хвилі й досі нема про них ніякої вістки.

Крик розпуки.

КРИТИЧНИЙ МАТЕРІЯЛЬНИЙ СТАН Т-ВА „РІДНА ШКОЛА".

Мабуть ніколи не находилася „Рідна Школа" у такому важкому матеріяльному положенні, як тепер. Жертви з краю за останній рік змаліли на 38.000 зол. Американська еміґрація переживає важке безробіття і не може посилати жертв як давніше, а аґенди і потреби „Рідної Школи" зростають. Недобір доходить суми понад 200.000 зол., а довги доходять до 280.000 зол. Самі залеглости в Суспільній Обезпечальні дають 86.000 зол. без відсотків, а вчительству і службовикам залягається з платнею від червня. Правда, в минулому році громадянство склало титулом позички около 130.000 зол., але тими грішми покрито тільки частину залеглих вкладок в Заведенні Обезпечень та найпильніші банкові зобовязання. Дійшло до того, що школу ім. Грінченка (одну з найбільших) за незаплачене комірне мають викинути на основі судового засуду, а самих коштів екзекуційного описання інвентаря треба було заплатити 600 зол. На кілька тижнів відложено екзекуцію за незаплачені суспільні обезпечення.

Хоч які важкі часи переживає наше громадянство, то ще засоби знайде до ратування „Рідної Школи". Коли би тільки наше державне вчительство, духовенство і приватні установи передали „Рідній Школі" облігації „Позички Народової" чи інвестиційної, то ці вартісні папері дали би вже „Рідній Школі" підвалину до матеріяльного істнування. Це для поодиноких осіб мінімальна витрата, а для „Рідної Школи" в сумі дало би великий капітал. Отже всі державні облігації „Народової Позички" — „Рідній Школі". Коли би тільки половина українського вчительства дала надзвичайний одноразовий даток по 10 зол. на вирівнання платень учительству „Рідної Школи", що важко працює в голоді і холоді, то це дало би суму 20.000 зол. і облекшило би їм ту важку скруту.

Такий лихий стан „Рідної Школи" дальше тревати не сміє! Ті тисячі маленької дітвори, яка виходячи з діточих садків „Р. Шк." на вколішках заносить благання до Бога піснею „Боже Єдиний" — взивають нас до виконання великого національного обовязку, і піддержання тієї найціннішої установи, якою є „Рідна Школа".

Посол Дмитро Великанович,
член Головної Управи „Р. Ш.".

Зі Львова до Ковна.

Враження з репортажевої поїздки.

IV.

На литовському селі. — Прирівнання й контрасти. — Земельна реформа. — Кооперація. — Дещо економіки. — Весела історія з литовськими гусьми.

Хвиляста, зелена, трохи горбкувата, а проте монотонна рівнина литовської провінції.

Авто іде зі скорістю 30 км. на годину. А коли колеса натрапляють на заглибину, голова моя вдаряє об стелю жовтої скрині каросерії. Геп...

Таких заглибин є більше. Більше, як пересічний міщух може витримати. Підкидає автом, як мячем, що його пустиш по сходах.

О, ви литовські, сільські дороги! Так само фатальні ви і химерні, як наші галицькі!

Не даром у литовських офіційних провідниках так часто стрінете при описі комунікації слова: „Пя де гараж".

А хто не хоче слухати, хай не нарікає. То й дозволяю товкти собою і молю лише Господа, щоб не було дощу. Бо якщо впаде, не виїдемо з тої глини, що тепер засохла на камінь. Пропадемо. Навіть воли не поможуть.

Так. Подорож по литовських дорогах, осторонь головних трактів, вимагає посвяти. Але проте з іншого боку дає вдовілля. Маю на думці... придорожні хрести. Це питома литовська особливість, якої не стрінете ніде інде.

Якіж вони гарні, ті навіяні містикою твори литовського народнього мистецтва, що черпало тут своє натхнення у глибокій релігійности литовського простолюддя!... Хрести у десятках ріжних форм, хрести-каплички, хрести-статуї, хрести-кружева різьби. Описати їх не дасться — це треба бачити, в це трба вдуматися... і написати студію. Є їх в Литві поверх 4 тисячі й усі вони стоять тепер під дбайливою опікою ковенського міністерства освіти.

•

А ось і село. Хати такі, як в нас, у далекій глуші, здебільша криті соломою, дуже рідко гонтами. І керниця з журавлем.

Але на цьому вся ота схожість кінчиться. Нема в нашому народньому будівництві отих ганочків-веранд перед кожною хатинкою, що сповиті диким виноградом, нема стільки квіток, що тут. У нас садки — тут квіти. І розміщення села інше. В нас гуртуються хати звичайно довкола церкви, тут розсипуються довгою барвистою низкою здовж дороги, що виглядає неначе алея в парку.

А литовський селянин?... Спокійний, задуманий, повільний. І неначеб більше занедбаний, як наш. Психіка його також діяметрально інша. Відповідає вам поволи і неясно, неначеб вимикав отвертого „так", або „ні". Взагалі, якесь рішення приходить йому найтяжче, але коли вже рішиться, то ніяка сила не відведе його від прийнятої постанови. Прикмета народу, що стоїть ближче природи, як інші, що думає сильніше кровю, почуваннями, як розумом. Литовець великий у своїй ненависти, але й великий у любові, у приязні.

Назагал литовський селянин живе контрастами. Незрозумілими для нас контрастами. В кожній майже селянській хаті найдете тут радіо і часописи. Не один, а кілька. Литовські часописи для народу мають до 100 тисяч накладу! Тільки подумати! В Литві, де всього населення не більше півтретя міліона!

А водночас консервативний примітив зперед десятків літ. Литовський селянин будує свою хату ще виключно своїми силами, сам шиє свій одяг, свої черевики, сам споруджує свій сільсько-господарський реманент, свої сани і свій малий віз, на якому не найдете майже ніодного кусника заліза. Він майстер на всі руки і не даром каже литовська пословиця: „селянин їде на коні в ліс, а вертається на возі".

Агро-технічна культура проривае в литовське село, але дуже поволі, не нарушуючи засади практичної самовистарчальности; того, що селянин може зробити сам, він не купить, не витратить „зайво" грошей.

Тому саме цей вигляд запущений, ніби бідний, але тій бідноті заперечує дійсність. В Литві нема сьогодні малоземельних селян у нашому розумінні. Пересічна норма селянської земельної власности — це 20 гектарів. На те, що такий стан посідання втримався до сьогодні, склалися три обставини: 1) рідке заселення країни (40 людей на 1 км.²), відтяжуване до війни масовою еміграцією до Америки, 2) засада спадкової неподільности господарств, 3) земельна реформа.

Земельна реформа переведена в перших роках істнування литовської держави, була знаменитим посуненням з точки погляду державного інтересу. Вбила в корінні всяку большевицьку пропаганду в масах, знищила спольщену велику земельну власність, обезсилюючи вповні ті твердині польських впливів, — і збагатила майно держави.

Поміщикам, що мали по кількадесять тисяч десятин землі, залишено всього по 150 гектарів; решту призначено на парцеляцію. Вивласнення відбулося на ділі без викупу, бо еквівалент уряду був мінімальний (коло 1% вартости вивласненої землі). Він полягав у тому, що поміщик мав право на кожних відібраних йому 100 гектарів вирубати і продати 1 гектар (також вивласненого) удержавленого ліса. При цьому ввесь той вируб не міг перевищати вартости 1.800 літів (1 літ = 90 сот.).

Парцеляція відбулася на майже безплатних для селянина умовинах, але не була для нього переломовим явищем. Не було голоду землі в Литві й нині його нема. Розпарцельовану землю дістали в першу чергу б. вояки першої литовської армії, що будувала самостійність Литви, а далі ця надвишка еміграційного контингенту, яка після 1927 р. (обмеження іміграційної квоти Америкою) мусіла залишитися в краю. Широкі маси осілого селянства користали з нових наділів розмірно мало. Це було також причиною, що багато б. поміщиків арендує сьогодні додатково вивласнену землю, оплачуючи державі дуже низький арендний чинш. Ясно, що такий стан корисний для держави. Резерва землі здіймає з уряду турботу за долю селянського приросту на цілу низку найближчих років.

Зокрема податкова політика уряду на селі дуже обережна. Непосильних тягарів не накладають. Ковенський уряд зрозумів відразу цю велику правду здорової фіскальної політики: — не вільно достосовувати до буджету висоту оподаткування громадян, але буджет до їх податкової спроможности.

Доказом розумної фінансової та аграрної політики є далі хочби справа меліорації. Пляни та переведення меліораційних робіт дістає литовський селянин зовсім безплатно. Одинока його витрата в цьому випадку — це зворот коштів зужитого матеріялу, але й це покриває без процентова позичка, яку розкладають йому на 15 літ. Вслід за цим задовження литовського селянства мінімальне, а переведена меліорація не стає для нього — як це буває напр. у Польщі — початком ліквідації.

•

Ще є одна ділянка господарської політики литовського уряду, якої не хочу при цій нагоді поминути. Це опіка над продукцією і збутом сільських господарств. Для цієї цілі зорганізовано в Литві при активній допомозі уряду три великі кооперативні центросоюзи: „Майстас", „Пеноцентрас" і „Лієтукіс".

Вся продукція й експорт беконів, далі живини, вудженини, мясних консерв і т. д. — є ниві в руках знаменито зорганізованого „Майстасу". Ролю нашого Маслосоюзу відограє в Литві „Пеноцентрас" — центросоюз, що обеднує поверх 300 молочарських кооператив і зосереджує у своїх руках коло 95 відсотків усього литовського експорту масла, сира, яєць і т. д.

Могутній експортовий фронт завершує центросоюз сільсько-господарських кооператив „Летукіс", що експортує: збіжжа, лен, коноплі, овочі та інші того роду продукти, спроваджує для своїх членів зза кордону штучні погної, сільсько-госп. машини, сіль і т. д.

Величезний розвиток кооперації причинився до того, що Литва, навіть сьогодні, експортує досить багато. Але селянин не є вдоволений. Колись експортував більше і ціни діставав кращі. Митна і контингентова війна з Німеччиною дуже сильно вдарила по експорті масла, беконів, яєць. Обмеження експорту і спадок цін примусили литовського селянина поширити продукцію, щоби, продавши більше, втримати свій хід у дотеперішній рівновазі. Але кому продати те все, коли експортові контингенти обмежені?

В таких випадках натрапляємо часом на дуже оригінальну ініціятиву уряду, як напр. у голосній недавно історії з литовськими гусьми.

Уряд мав вигляди на більший експорт гусей за кордон. В тій цілі проголосили експортові організації заклик до селянства, щоби взялося за інтенсивну годівлю гусей.

Селянство послухало. А тимчасом переговори в справі того експорту розбилися перед самою фіналізацією. Положення стало критичне. Селянство отверто виявляло своє невдоволення. Що робить уряд?

Цілком просто: президія ради міністрів проголошує до всіх урядовців республики обіжник, у якому приказує їм для добра інтересів держави — примусову консумцію гусей. Урядовець, що має місячної платні напр. 250 літів, мусить купити, скажім... 2 гусей місячно, урядовець з платнею 500 літів — 5 гусей. І т. д. Чи любить він гусятину, чи ні, купити мусить.

Оповідали мені люди в Ковні цю історію з гусьми. Вся столиця заїдалась тоді гусячим мясом. І сміху скільки було! Але проблему розвязали.

Економісти, знавці господарської політики, хитають головами, придивляючися до таких метод збуту. А проте мала Литва тримається під господарським оглядом несогірше. Не силкується на щось надзвичайного, не пробує нікого дурманити штучним добробутом, — але працює і бореться.

Саме у цій праці та полинутілній витревалості лежить запорука успіху литовського державного будівництва.

Роман Голіян.

Кари за гру в „ланцюзі щастя".

ВАРШАВА, 25. 9. ПАТ. Влада рішила покінчити з грою у „ланцюг щастя". Вчора безліч осіб, які підписали „ланцюг щастя" дістали від городського староства у Варшаві карні накази, щоб заплатили по 100 зол. гривни. До одного з урядовців цього староства надійшов примірник „ланцюга щастя" з підписами шістьох осіб. Староство покарало всі ці особи на основі 3. статті з 15. березня 1933. р. за вуличну збірку для власної користи. Цей закон передбачує кари арешту до одного місяця або гривну до 1.000 зол. Всі покарані є урядовцями і мають заплатити коло 1.000 зол. гривни. Покарані можуть внести відклик до окружного суду до трьох днів. Покарані мабуть скористають з цієї постанови закону і таким чином окружний суд зможе висловитись про гру в „ланцюг щастя". Між правниками є ріжні погляди на цю гру.

Львівське староство городське заборонило теж грати в „ланцюг щастя" по думці загальної 3 статті закону з 15. березня 1933. р. про прилюдні збірки.

З церковних справ.

ОО. ВАСИЛІЯНИ ПЕРЕБИРАЮТЬ ЦЕРКВУ СВ. ТРОЙЦІ У СТАНИСЛАВОВІ.

Довідуємося, що оо. Василіяни переберуть у найближчому часі церкву Св. Тройці на станиславівському передмісті Княгиня-Кольонія (т. зв. „Майзлі"). Ту величаву церкву будувало громадянство згаданого передмістя майже десять літ. Тепер оо. Василіяни викінчують церкву остаточно і зачнуть у ній богослужения вже в перших днях жовтня ц. р. Одночасно з переняттям церкви Св. Тройці у Княгинині-Кольонії буде там утворена окрема парохія, до якої будуть мабуть прилучені і суміжні села-присілки. Першим парохом назначений о. Йосиф Лучинський, дотеперішній ігумен монастиря оо. Василіян у Львові. Приміщення матимуть оо. Василіяни покищо у приватному винаятому домі напроти церкви Св. Тройці.

НОВИЙ КРИЛОШАНИН У СТАНИСЛАВОВІ.

Дня 15. ц. м. відбулася у станиславівській катедральній церкві інсталяція нового крилошанина тамошньої Капітули, о. Івана Луцика, дотеперішнього пароха в Надвірній. Як повідомляє „Нова Зоря", новоіменований крилошанин о. Луцик обійме в найближчих днях уряд катедрального пароха. Дотеперішній катедральний парох о. Роман Лободич (що став сенатором зі станиславівського воєвідства) по 5-літній управі катедральною парохією перебирає уряд адміністратора епископських дібр.

ПРО ЮВИЛЕЙНЕ СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ ЕВАНГЕЛЬСЬКОЇ ЦЕРКВИ.

В днях 15—17 вересня ц. р. українська евангельсько-реформована церква (в межах польської держави) святкувала прилюдним святом у Коломиї десятьліття свого існування і праці. Крім богослужень відбувся похід на Багінсберг і святочна академія. На Багінсбергу, в німецькій евангелицькій церкві, прийняв свячення новопоставлений суперінтендент (епископ) Василь Кузів, пастор і кол. професор богословія. На академії, крім концертових точок (співи, деклямації й аматорська театральна вистава), делегати з европейських країв і з Канади склали привіти. В поході (з вінком і співом) взяли участь: діти (17 чвірок), українські й заграничні пастори та проповідники (24) і селяни (92 чвірки). Разом коло 450 осіб.

Нічого й говорити, що єдність українців у всіх ділянках, отже й у церковній, є не так постулятом, як невідкличним наказом. Алеж до конаних фактів і витвореного ними становища не завернеш, до будучого треба готовитись, а преса має обовязок інформувати громаду. В імя цього обовязку подаємо декілька дат про українську евангелицьку церкву в Польщі. Вона, бажаючи не залишитись сектою, а придбати законні права віроісповідної громади, зробила аккес до реформованого польського Синоду у Варшаві. Та цей стан є вже перед ліквідацією, саме в звязку з висвяченням суперінтендента В. Кузева.

Новий суперінтендент — це людина ще в силі віку (коло 45 літ), незвичайно енергійний, рухливий і добрий промовець. Походить він із Денисова в Тернопільщині. Скінчивши гімназію в Бережанах, він зараз еміґрував до Пітсбурга в Злучених Державах Півн. Америки. Відбувши студії еванг. богословія в Блунфелд, став В. Кузів пастором у Нюарку і заложив при тамошній церкві хор під управою Юр. Кириченка, співробітника у славного Кошиця. Не вдовольнились працею на становищі пастора, заснував Кузів при евангелицькій духовній семинарії у Блунфелд український відділ, де крім фахових предметів викладають українську історію, географію, мову й літературу. На тому відділі вчив сам його засновник і стягнув м. ін. д-ра Льонгина Цегельського.

Перші взаємини з Галичиною навязав пастор Кузів у 1925 році, коли на поклик д-ра Мрозовського, адвоката в Городенці, приїхав до нашого краю як перший місіонар і відправив перші евангельські богослуження в Коломиї, Станиславові та у Львові. Покінчивши місію, віддав до Америки, та потім тричі ще відвідував у релігійних справах Галичину. В 1933 р. покликано його на уряд суперінтендента для Галичини, але ліквідація всяких агенд затримала його в Америці до червня ц. р. Тепер прийняв він епископські свячення й заходиться коло організації консисторії: тимсамим українська евангелицька церква усамостійнюється й у десятьліття від своїх заснович у Галичині входить у нову фазу свого існування і праці.

Цю подію мали в ювилейному святі відмітити і світські, тому то відбулась академія. Найважнішою її точкою були привіти визначних протестантських діячів, делегатів із Канади, Вел. Британії, Німеччини, Швайцарії, Голяндії, Чехії, польського Синоду і пастора д-ра Церклера зі Станиславова. Д. Л.

Втопилося 14 осіб.

РИГА, 24. 9. ПАТ. На каналі, що лучить Біле Озеро з Кіс-Езере під Ригою трапився нещасливий випадок: По недільній забаві підпите товариство з 26 осіб всіло до 15-особової моторівки, що незабаром потім, як відбила від берега затонула. 12 осіб врятували, решта, 14 осіб, втопилася.

Франк Кельоґ уступив.

ЖЕНЕВА, 24. 9. ПАТ. Франк Кельоґ уступив зі свого становища судді міжнародного трибуналу в Гаазі.

Шевці проти Італії.

ЛЬОНДОН, 25. 9. ПАТ. Виконавчий комітет союзу шевців і камашників заборонив членам союзу виконувати замовлення для італійської армії.

Ширіть наш часопис!

Повітове Свято „Сільського Господаря" у Бродах.

Хлібороби Брідщини обходили небуденне свято дня 22. вересня 1935.: 30-літній ювилей Філії „Сільського Господаря" у Бродах. Такого здвигу народу Броди досі не видали — понад 7.000 хліборобів засвідчило своєю участю у Святі, що „Сільський Господар" є правдивою хліборобською установою, що одинока гідно боронить інтересів хліборобів та постепенно підносить культурно і матеріяльно українське село.

БОГОСЛУЖЕННЯ І ПОХІД.

Дня 22. вересня з самого ранку напливали маси народу на площу на передмістю Бродів — Фільварках Малих. В 10. годині розпочалося Свято польовою Службою Божою, яку відправив о. кан. Демчинський в асисті о. Струмінського та о. дек. Микитюка; діяконували о. Татаринський і о. Цюшка. В часі богослуження співав дуже гарно хор „Бояна" в Бродах. По богослуженні промовив до тисячних мас громадян о. Михайло Гаврилюк; його проповідь була високопатріотична та глибока змістом, якою скріпив душі та розбудив віру в кращу будучність.

По проповіді розвинувся величезний похід головними вулицями на другий кінець міста — на площу „У. С. К. Богуна". Цілий похід тревав понад 1 годину. В поході взяло участь около 4.000 людей та близько ще раз стільки йшло поза рядами. В часі походу панував взірцевий порядок і спокій, хоч було дуже мало впорядчиків. На чолі походу і на площі грала получена музика з сіл Дубе і Кадлубиська.

ВОЛОДИМИР НЕСТОРОВИЧ.

Кілька днів над Чорним Морем.

Враження з поїздки до Варни

II

З ВІКОН ВАГОНУ.

Тверда постіль і невигідна скорчена позиція не дали довго спати. Вже раннім ранком майже всі прокинулись і почалась мандрівка до вмивальки. На стації Пестешті сотні дитячих голівок, висунених з вікон поїзду, що мав їх кудись везти до вакаційної кольонії, оглядали з цікавістю наше муравлище. Розхолювали ми холодне молоко, наливники на оливі, булочки, папіроси, тощо. Балакати треба було вже зовсім „на мигі", бо ніхто там не розуміє інакше, як по румунськи. Раніше бодай дехто на стаціях говорив по німецьки.

Переїхали ми ріку невідомої назви і з вікон оглядали ми безмежне трясовиння, поросле болотною травою і покрученими вербами. В цьому трясовинні зарисовувався тут і там став, то знов ходили по ньому птиці на високих ногах (бузьки?) чи групи диких качок. Болотнистий ґрунт підходив і під залізничу лінію.

З лівої сторони, на краю неба, багряна пляма заповіла схід сонця. Зарисувалась лінія могутньої течії. Всі ми знали, що це Дунай. Враження було щораз сильніше. При березі, недалеко мосту дрімали пароплави з загашеними димарями. Колеса вагонів задуднілу на мості, загратованому залізом, і ми спинились на бідненькій стації Чернавода. Залишки славянської назви пригадали нам, що ми в Добруджі, яку Румунія має щойно від останньої війни. Недалеко димились високі комини фабрик, а незабаром побачили ми місто, розташоване у глибокій долині. Саме тоді викотилась у багряній авреолі вогниста куля сонця. Дивно в цьому світлі виглядали стрімкі обриви глиняних горбів, після яких знову прийшли мокляки, очерет, болотяні птиці, тощо. А відтак почався степ, широкий безмежний степ, якому — здавалось — кінця-краю немає. Зрідка тільки затанцювала в вікні вагону недалекі оселя, величезні — як хати — копиці сіна, або зелений гайок з низьких кущів. А то степ і вівці. Чим далі на південь, тим більше виннмць і це давало нам передсмак винограду.

На стації Базарґіч поїзд спинився на довше. Ми скочили до містечка, шукаючи за ресторанном. Та йти довелось далеко. Сонце прамило немилосердно і ми тратили апетит, коли бачили у різників розвішене на вулиці мясо з цілих волів, розїдане хмарами мух. Знеохочені купували ми у псворотній дорозі не зовсім ще спілий виноград і дині.

В годині 10.40 (за балканським часом, який дві години біжить наперед нашого) переїхали ми болгарський кордон. Уже перед тим краєвид змінився. Терен став горбкуватий, зрідка появлявся високий ліс. Тут уже виниці щораз частіші. Поїзд їде поволі, бо шлях підноситься угору. Ще трохи і вїзджаємо на першу болгарську стацію Оборище. Орхестра грає якусь пісню, вітаючи гостей, що їдуть із Польщі на болгарське національне свято. Стаційний будинок прибраний прапорами, а на широкім полотнищі стяжці вписано: „Добре дошли на българска земя". Появляються фотографічні апарати, юрба з обох сторін викликує ніби слова привітів, після чого всі пасажири нашого поїзду шукають чого-гось „реального". Буфет заповнюється битком. Їмо булочки і пємо дешевеньке вино або сливовицю.

Потім переїжджаємо Новоградец з турецьким мечетом і струнким мінаретом, недалечко нього циганський табор звертає нашу увагу, то знову верхівець на віслюку, маленьким ростом, так, що їздець майже до землі дістає ногами. Вікна вагонів заповнені і пасажири голосно діляться враженнями. Є чим захоплюватися. Ось Ґебедже, стація, а недалеко величне озеро, окружене ланцюгом гір, а вкінці не то озеро, не то залив моря (ніхто не знає певно). Їдемо зовсім близько берега. Місцями майже з-під коліс поїзду простягається лискуча тафля води, що йде далеко-далеко. Вже видко будинки. Це Варна.

(Далі буде).

На чолі походу йшли представники українських установ у Брідщині та делеґат Головного Т-ва „Сільський Господар" у Львові. Відтак слідували непроглядні ряди молоді, хлопців, дівчат, господинь і господарів; кожний Кружок „Сільського Господаря" зорганізовано творив осібну групу.

СИМВОЛІЧНІ ЖИВІ ОБРАЗИ.

Цілий похід переплітаний був символічними живими образами: напереді на прибраному зелению возі орач з плугом із Берлина, відтак сивовусий сівач з сівачкою з Суховолі, дальше 2 сівалки зі Ст. Бродів і Гаїв Дітковецьких. За ними 2 вози косарів з косами у вишиваних сорочках і брилях з Гаїв Дітковецьких, громадільники з граблями з Ясенева, женці з серпами на прибраному збіжем возі з Кадлубиськ; за ними жниварка, запряжена у 2 пари шпарких коней; за жниваркою молотілка, млинок зі Смільна, а дальше поважний тріер з Гаїв Дітковецьких. На окремому возі молочарський промисл Район. Молочарні з Конюшкова. Три вози женців з Берлина, вертаючих в поля з вінком та за ними самохід п. Гриця Швалюка, замикав цілий похід.

На площі „У. С. К. Богуна" делегати уставились рядом і відібрали дефіляду при звуках злучених орхерстр зі сіл Дубє і Кадлубиська.

АКАДЕМІЯ — КОНЦЕРТ.

По дефіляді точно, як було у програмі, розпочалася III. частина Свята: Академія, яку отворив голова Філії „Сільського Господаря" у Бродах о. Ярослав Кусий, який у коротких словах пояснив значіння цього Свята та привитав всіх учасників. Потім відспівав кілька підібраних до хвилі дня пісень хор з Берлина під упр. п. Барчика. Між хоровими точками віддеклямувала прегарно прольог до „Мойсея" п. О. Багаївна з Сидинівки. Реферат про значіння Т-ва „Сільський Господар" для українських хліборобів, про його піддержку на дусі хліборобів в часі найбільших лихоліть і пригноблення, про його осяги та стремління виголосив інж. І. Лапчук, делеґат Централі Т-ва „Сільський Господар". Хори „Бояна" в Бродах, мішаний і чоловічий, під упр. о. проф. Е. Осадци доповнили вокальну частину академії; за гарно відспівані пісні нагородили їх зібрані гучними оплесками. Інструкторка жіночого господарства Філії „С. Г." п. М. Чумівна гарно опрацьованим рефератом порушила до глибини серця присутнє жіноцтво. Академію закінчено відспіванням національного гимну.

По академії під проводом п. М. Чумівної запродуковала молодь з Берлина — Обжинки.

Коли зважити, що Брідщина має специяльні умовини праці, що Філія „С. Г." у Бродах щойно обновила свою працю у цьому році, то мусимо висказати велике признання організації, що стягнула такі великі маси на своє свято.

През. Мосьціцький залишається далі.

Польська преса пише, що президент Польщі, проф. І. Мосьціцький рішив залишитись на свому становищі до кінця своєї каденції. Як відомо, проф. І. Мосьціцького Національні Збори вибрали вдруге президентом перед двома роками на сім років і каденція кінчиться в 1940. р. Після вибо- свій уряд далі. Добре поінформовані кола заявляють, що президент рішив залишитись далі на своїм становищі до кінця 1940. р. ру послів і сенаторів на основі нової конституції і нової виборчої ординації виринула справа, чи президент зречеться свого мандату чи затримає

Величаве „Свято ноші" в Радчі, повіт Станиславів.

В мин. суботу (21. IX.) відбулося в Радчі під Станиславовом „Свято ноші", яке мало за ціль показати широким кругам красу народнього строю, від якого село втікає до тандитних міських одягів. Булоб добре, якби так у кожному повіті відбулись такі пропаґандові свята, які напевно запобіглиб зараз смішному й непотрібному переходові села з народніх строїв на міські.

Зачалося „Свято ноші" богослуженням, підчас якого приґравала дута орхестра станиславівської „Зорі". Опісля дир. *Трач* зі Станиславова і п. Лабій з Богородчан відібрали дефіляду соколів і сокілок, після чого м-р *Л. Крушельницький* виголосив річеву, добре обдуману промову. По промові йшли привіти. Устний привід передала п. *Мельниківна* від „Союзу Українок" у Станиславові, письменні відчитав п. *Остапяк М.*

По привітах була найкраща частина свята, а саме: *радчанське весілля з усіми народніми церемоніями.* Весілля було дуже дбайливо підготоване, починаючи від мальовничих строїв, кінчаючи на гарній молодій. Тут слід з приємністю згадати, що сам війт Радча п. Остапяк взяв активну участь у весіллі й вів ціле весілля. Опісля відбулася *ревія строїв*. Перед оціночною комісією, в склад якої входили: д-р Олесницький, дир. Трач, п. Трачева, п. Мельниківна, м-р Л. Крушельницький, о. Ганушевський та о. Кисілевський, пересувались гуртки мальовничих строїв, яких вже навіть у самому Радчі не вживають, але вживали кількадесять літ тому. Нагороди признала комісія в чотирьох катеґоріях: 1) жінки, 2) дівчата, 3) хлопці й 4) мужчини. Першу нагороду дістали жінки з Радча в білих заволоках, що нагадували гетьманські часи. Строїв тих у Радчі вже не вживають; гурток у тих строях зорґанізувала місцева голова „Союзу Укр.". Другу нагороду дістали жінки з Угорник за прекрасні сірачки. Третю нагороду признано молодицям з Радча за біло-червоні строї, питомі лише Радчу. Між дівчатами перше місце добули дівчата з Радча, 2-ге дівчата з Саджави за кожушки, 3-те дівчата з Дрогомирчан (одначе вони мають у своїх строях дещо з міста, що викривлює питомий характер села). З хлопців І. нагороду признано хлопцям із Саджави за дуже гарні кожушки й великі ясно-сиві капелюхи. II. нагороду дістали хлопці з Радча в білих, широких сорочках з червоними лямівками. Між мужчинами вирізнились господарі з Радча своїми прекрасними сіраками з червоним нашиттям. Сіраки ті свого часу так захопили Кошиця, що він у них виступав зі своїм хором.

Після цієї частини, що вся пройшла на вільному воздусі, відбулась *академія в салі*. На програму академії зложились: реферат п. *Пиндусової* зі Станиславова, промова п. *Остапяка М.* й хорові продукції муж. *хору „Думка"* зі Станиславова.

Загальне враження зі „Свята ноші" в Радчі дуже гарне. Тут слід побажатиб ще раз, щоб такі свята відбувалися по всіх більших селах. На свято прийшло досить інтеліґенції зі Станиславова, яка напевно не жалувала, що взяла в ньому участь. Всіх учасників на святі було до 1.000 осіб

Б. Л.

Тільки освітою, культурою і вихованням здобудемо кращу долю. Не жалуймо датків на скріплення освітних змагань.

ВАСИЛЬ МАКОВСЬКИЙ. 46)

ҐМІНД.

ТАБОР УКРАЇНСЬКИХ ЗБІГЦІВ І ВИСЕЛЕНЦІВ У ЧАСІ СВІТОВОЇ ВІЙНИ 1914—1918.

Спогади зперед 20-ти літ.

Конкуруючим робітничим товариствам було з тією дурійкою виселенців дуже добре. Не мусіли запобігати ласки виселенців, навпаки — робили ласку їм, беручи їх до праці. Не переліцитовували себе в контрактових умовинах, а робітники їх не висотували. Далися брати на будь-які умовини, щоб лиш піти з табору. Без огляду на змінені обставини і міністеріяльні розпорядки — відпоручники робітничих централь контрактували людей на перегони на передвоєнних умовинах, вивирцем собі вибираючи що-найкращих робітників, не оглядаючись на ніякі їх родинні або односельчанські звязки. Це викликувало жалі і нарікання. Також поминено в контрактах дві міністеріяльні воєнні постанови: дотично можливости повороту законтрактованих робітників перед речинцем, якщоб це показалося можливим і дотично змінливої вартости бараболь. Бо головною заманою людей на роботи була надія кращого прожитку, ніж у таборі й основою всіх контрактів у перших двох роках війни була не так грошева плата, як „депутат", себто точно в контракті означена скільність харчів, яку вони мали в натурі діставати.

З деякими відхилами виглядав тоді „депутат на особу так: 7 літрів збираного, або 3 ½ л. незбираного молока, 10 кг. бараболь, пів кг. муки, пів кг. гороху, пів кг. рижу, пів кг. круп, чверть кг. мяса, чверть кг. солонини, чверть кг. соли, а хліба — мужчини по пять, жінки по чотири кг. на тиждень. Денна плата була — для косарів у часі жнив по 1 кор. 60 сотиків, для інших робітників по 1 кор. 40 сот.; поза жнивами для мужчин по 1 кор. 30 сот., для жінок і хлопців по 1 кор. 10 сотиків. Та основою всіх контрактувань був хліб, порція котрого була тоді вже обмежена для робітників на 300 грамів денно. Якщо працьодавець не прирік — без огляду на законні обмеження — давати хліба в контрактовій скількості, там робітники не хотіли умовлятись; а коли їх обдурено, то втікали з робіт. Але в Чехах тоді хліба не бракувало; ані в Мораві.

Чеське краєве бюро посередництва праці у Празі випередило інші централі, висилаючи вже в лютім до табору бувшого орудника повітового бюра праці в Мостиськах п. Кветньовського як свого уповажненого відпоручника. Він мав легку роботу. Не він просив людей, щоб ішли до робіт, а навпаки. Він лиш вибирав, вередував, прокидав — нічим при військовій перeглядовій комісії. Ще й лаявся здорово. Пішли на нього скарги до баракової управи — безуспішно; але до Посольського Українського Клюбу — з успіхом. Влада згодилася на гадку Клюбу — на час весняних контрактувань вислати до Ґмінду якусь з тими ділами обізнану людину для охорони прав та інтересів виселенців, що йшли до робіт. Тим то з половини березня 1915. р. зразу тимчасово а від 1. травня постійно, я став з уряду посередничити при всіх контрактуваннях у таборі, як завідувач бюра посередництва праці.

Те „бюро" не мало зразу навіть ніякого постійного приміщення; де люди контрактувались, там я йшов. По кількох тижнях такої бездомної крутні, визначено для бюра праці чотирнацяту, відтак другу, врешті восьму кухню. Бюром називався довжезний бараковий простір, переділений деревляною запорою на дві поздовжні частини. У більшій безнастанно товпились і сварились люди, що шукали праці; в меншій сиділи за столами відпоручники робітничих централь та бюрові працівники і — контрактували.

Так працювало бюро посередництва праці; та на цьому його обовязки не вичерпувалися. В цьому бюрі списувано протоколи за всілякі воєнні реквірунки, кватирунки й чинитьби і належні за те заплати, всі протоколи і доходження з „підводами" і виплачувано признані їм урядом допомоги, полагоджувано людям ріжні письма і прохання, а то й приватну кореспонденцію. Якийсь час діставали люди правні поради і заступства перед судом. Списувано цілі фоліяли з іменами, прізвищами, датами і місцем уродження, місцем замешкання і т. д. по повітам тих виселенців, що при найближчій можливій репатріяції мали надію дістатись домів. Такі списи забирали багато часу. Щоб на кожний випадок мати їх готовими і не гаяти з висилкою людей до дому, зладжувано ці списи наперед.

(Продовження буде.)

Масонство й італійсько-абісинський конфлікт.

Прага, вересень 1935.

Італійсько-абісинський конфлікт це просто жнива для журналістів. Куди не торкнешся і нова тема для статті. І яких вже тільки статтей ми не читали, що так чи інакше заторкували це питання. Італійсько-абісинський конфлікт і Ватикан, італійсько-абісинський конфлікт і чорна небезпека, італійсько-абісинський конфлікт і боєва, роля природи в італійсько-абісинськім конфлікті і т. д. й т. д., ось вам лише декілька прикладів на те, яка це складна справа, над розвязкою якої ломлять собі голову найкращі дипльомати Европи. Сьогодні хочемо наших читачів познайомити ще з одною такою цікавою темою, а саме про ролю масонства в італійсько-абісинському конфлікті. На таку тему принесли редакційну статтю праські католицькі „Лідове Листи“ з 19. вересня.

„Недавно — читаємо там — можна було в европейській пресі вичитати на око маловартну, але по своїй суті дуже важну вістку про те, що Сталін дозволив в шістьох найбільших містах СССР відкрити масонські льожі. Є всякі дані думати, що сталося це під натиском Франції, де масонські льожі мають великий, деколи навіть рішальний вплив на уряд і цілу його політику. Наші вадії — пишуть „Л. Л.“, — що Франція і Чехословаччина вплинуть на совітських володарів, щоб вони усунули варварський і культурного народу недостойний брак релігійної свободи. Франція використала приязну атмосферу між Парижем і Москвою, але подбала передовсім про масонські льожі.“ Однак ціла ця справа на тому не кінчиться і вона находить свій відгомін ще в деінде. Мусоліні недавно заявив, що у світі йде загальна мобілізація всіх протифашистівських сил ,а масонські льожі стоять між ними на чоловому місці. В Італії, так як у Німеччині та Австрії, масонські льожі заборонені — але масонство не може з цим фактом ніяк погодитися. Загально говориться, що головний і вирішний вплив на Лявала у зміні його поглядів на італійську політику мали масонські льожі. Відомо теж і те, що всі члени французької женевської делегації, крім Беранжера, це масони. Не можна теж ніяк заперечити, що й Англія — цей рай для масонських льож, стоїть у своїй світовій політиці під сильним впливом масонства. Світове масонство кладе великі надії на Англію у розвязці італійсько-абісинського конфлікту. Воно сподіється, як наслідок того конфлікту, — упадок фашизму і таким чином і повороту масонства до Італії, а відтіль і до інших держав, де воно нині заборонене.

Масонство — це чимала міжнародня сила. Воно старається зосередити біля себе бльок держав, в яких моглоб мати рішальний голос. Цей бльок мав би складатися з Англії, Франції, Совітів Малої Антанти. Головним завданням цього бльоку під теперішню пору булоб остаточно порахуватися з тими державами які заборонили у себе масонство і через те спаралізували всі його впливи на державну політику. На чолі протимасонського бльоку стоїть саме Італія. Яку позицію займе Польща, покищо невідомо, але всі дані промовляють за тим, що вона стане на боці протимасонського бльоку.

Масонські льожі, яким вже від 18. століття піддавалася вся політика европейських і заморських держав, досягли вершка свого розвитку після світової війни. Впоперек шляху того їх розмаху станула Італія і Німеччина. Але масонство не здає легко своїх позицій, воно старається назад відзискати те, що втратило і то за всяку ціну, не виключаючи нової війни і революції. В італійсько-абісинський конфлікт воно вкладає всі свої сили. У цих своїх змаганнях — кінчать „Лідове Листи“ — світове масонство рахує теж на сильну підтримку Чехословаччини, яка стала твердинею і оазою середнеевропейського масонства.“

До повищих уваг, цікавих інформаційним матеріялом, автор статті чеської газети забув додати, що сьогодні масонські льожі є фактично здебільша комуністичними ячейками. Справді нема чим чванитися, що ЧСР стала фортецею масонства.

М—н.

Українська пісня
напротязі 30 літ.

(До Ювілейного Свята Українського Національного Музею 27-го ц. м.).

В музичній творчости кожного народу займає ділянка вокальної композиції, головно сольової пісні, місце дуже важливе. Чисто музична форма пісні, в порівнанні з іншими музичними формами, не належить до трудних і складних, і характер сольової пісні, подекуди як ілюстрації слів, настроїв і думок літературного тексту, каже зараховати її до ділянки програмової музики, чи описової. Цей рід музики вважаємо лекше зрозумілим і з технічно-формального боку — лекшим чи менше складним, з погляду на свій творчий процес. Та саме оця нерозривність музики в пісні з її словами і ця так сказати її нескладність надають їй своєрідне значіння, зваживши її легкість форми та легкість розуміння.

З низки прикладів з історії всесвітньої музики знаємо, що для усіх великих композиторів творення пісень було чимось у роді „духового відпочинку“ поміж великими родами абсолютної чи музично-театральної музики. Такий Шуберт чи Гуго Вольф, в яких творчости пісня займала перше і найважніше місце — є винятками. Але ці самі історичні приклади наглядно доказують, яким важким чинником є пісня для зрозуміння композитора і його творчости взагалі, як теж і для популяризації його творчих ідей і цілей. Вибір текстів, які композитор вживає для своїх пісень, дає нам нагоду пізнати його літературний смак, а тимсамим і сферу його естетичних зацікавлень і навіть його світогляд. Композитора, якого творчий талант тягне прим. у сторону романтичної музики, і який у своїх творах послуговується способами вислову, зближеними до т. зв. романтичної музики, такого композитора надхне до пісні поезія, духом чи формою зближена до романтичної, але мабуть ніколи не передасть він музикою нпр. текстів часописних анонсів, як це робить сьогодні дехто з представників модерної музики в Европі.

Форма пісні пройшла в історичному розвитку музичного мистецтва не меншу еволюцію, як прим. форма симфонії чи опери — дарма, що вона менш складна, „лекша“, від тих. Коли ще за часів Шуберта і Шумана (які в минулому столітті найбільше причинилися до її розвитку), сольова пісня була часто-густо незалежна від тексту — себто до декількох рядків тексту була одна і та сама музика, без огляду на зміну настроїв та хід думок поезії — то початок 20-го століття остаточно закінчив з цією манерою, кладучи як основну вимогу при композиції пісні: музично детайлізувати ріжні моменти тексту, передаючи музикою зокрема його ідеї, образи чи навіть слова. Щойно т. зв. модерна музика у великій мірі відійшла від цієї манери, чи техніки; вона не „ілюструє“ окремих моментів тексту в дослівному значінні, але старається передавати почування, себто притаєний зміст чи ідею, які лежать чи то в самім тексті, чи в окремих його зворотах та словах. Отже коли нпр. композитор романтичного напрямку слова поезії „ліс шумить“ висказував би музично в той спосіб, що старався би передати звуками і цілим музичним „настроєм“ шум ліса у дотичному місці, то модерний композитор хотів би в цих словах дошукатися і дослухатися якихось рефлексій, які це поняття „ліс шумить“ може викликати — і щойно ці поняття, враження, рефлексії передавав би засобами музичної мови.

Тоді, як давніше композитор ілюстрував само явище природи, то модерний передає само враження, яке це явище залишає. Цих кілька завваг в ніякому разі не вичерпують теми пісенної творчости. Хочемо тут тільки в найзагальніших рисах пояснити деякі основні питання, звязані з розумінням сольової пісні.

В українській музичній літературі сольова пісня займає львину частину продукції. Себто коли зробимо підсумок усіх наших музичних творів, починаючи від Лисенка (його вважаємо основоположником нашої „фахової“ повновартісної музичної творчости), а кінчаючи нинішнім поколінням, тоді серед цих творів найбільше найдемо сольових пісень. Основні причини цього явища є дві. Перша — це саме ця „нескладність“ пісенної форми і фактури, завдяки якій цілий ряд наших старших композиторів — Лисенко, Стеценко, Степовий, Січинський — які мали менше чи більше багату творчу інвенцію, але не мали ні відповідної фахової освіти, ні відношення до інструментальної музики, висловлювали свої думки найкраще у пісні (чи в другій галузі вокальної творчости — у хорах). Подібне, хоча очевидно не аналогічне явище бачимо до речі і сьогодні: маємо цілу групу композиторів-аматорів, які головно через недостачу музичної освіти і чисто технічної підготови, звертаються поневолі до сольоспівів, вважаючи очевидно, що прибрати якийсь вірш в якусь мельодію і поділити все це на такти, цілком оправдує назву „пісні“ чи „сольоспіву“! Другою причиною, чому наші старші композитори висловлювалися здебільша формою пісні, це елемент ліризму, який назагал дуже близький усім славянам, а нам, українцям, зокрема і який у нашій усій поетичній творчости майже аж до останніх літ неподільно володіє. Також знову грає неабияку ролю факт, що кожний композитор без огляду на ширину свого таланту знає з практики, що ліричні почування та настрої куди лекше передавати, ніж драматичні чи епічні.

Ці причини дали нам — майже до часу світової війни — в наслідках доволі багату пісенну продукцію, а майже ніяку інструментальну. Щойно музичне покоління від війни у нас у Галичині починаючи Людкевичем і Барвінським, а на Наддніпрянщині від Ревуцького та Лятошинського, повернуло українську музику у бік інструментальної творчости. Внаслідок цього звороту бачимо нині значний розвиток інструментальної продукції і спад щодо кількости продукції пісенної, яка незвичайно пішла вперед якостево.

За останніх 30-ти літ в композиції наших пісень зайшли не менші зміни, як в нашому цілому музичному мистецтві взагалі: себто цілковита еволюція, чи може навіть — революція. Саме ця доба 30 літ — обєднує всіх без винятку композиторів, яким наше музичне мистецтво, а з ним одночасно й наша пісня завдячує досі свій розвиток.

В добі передвоєнній пісня відгривала серед інших музичних жанрів найважнішу ролю.

Торкається це також Миколи Лисенка, батька нашої музики (зрештою більше всебічного, як його сучасники), поміж творами якого находимо аж кілька десятків пісень. Їх можна поділити передовсім на дві групи: на пісні до слів Шевченка — їх поверх 50 — і на пісні до слів інших поетів, приблизно 20. В цих останніх Лисенко не сотворив нічого оригінального; в них він звертає головну увагу на мельодійну лінію, часто-густо на некористь змісту і слів, при чім і ця мельодійна лінія голосу і фортепіяновий супровід досить примітивні і навіть на ті часи „перестарілі“. Зате в піснях до слів Шевченка дав Лисенко цілу низку цілком оригінальних, високовартісних творів. Поезія Шевченка, дуже ріжноманітна своєю будовою і своєю формою і її цілком своєрідний стиль вимагають від композитора зовсім спеціяльного підходу і зрозуміння. Лисенко зумів майже в усіх випадках вжитися саме в цей своєрідний Шевченківський стиль — дарма, що і в цих піснях технічні засоби його виразовости часом надто вбогі, головно у фортепіяновій партії, трактованій здебільша несамостійно, а тільки як акомпаніямент, як гармонічно-ритмічна підтримка мельодії голосу. З чисто формального боку надибуємо поміж цими піснями найріжнородніші форми, все залежно від такого чи іншого Шевченкового тексту. Що-

до характеру цих пісень, то є між ними і ліричні, і драматичні, і епічні; цікавіші є може ті, які написані у дусі народніх пісень —як нпр. „Ой, одна я, одна...". У цьому жанрі вони й досі найкращі.

Антін Рудницький.

(Докінчення буде.)

ІТАЛІЯ ЗАБРАЛА ПОЛЬСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ.

Райтер повідомляє, що італійський уряд забрав у доках у Монфальконе збудований для Польщі корабель „Баторій", містоти 15.000 тон для перевозу італійських військ до Африки.

Польський уряд запротестував проти цього.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКА УСУНУТЬ ЧАНГ-КАЙ-ШЕКА?

ЛЬОНДОН, 25. 9. ПАТ. Райтер повідомляє з Токіо: Урядові японські кола відмовляють дати пояснення у справі заяви, яку буцімто склав командант залоги у Тіен-Тсіні ген. Тада. Ген. Тада — як кажуть — заявив, що японська армія повинна вжити свого впливу, щоб зліквідувати активність китайської націоналістичної партії і виселити ген. Чанг-Кай-Шека з північного Китаю. Ген. Тада домагався, щобнанкінський уряд зрікся контролі над доходами північного Китаю.

Гостина у народнього мистця самоука.

Як працюють у нас невідомі таланти.

Дорога до майстра-різьбаря в Лузі випала мені через Красну: велике, самітно кинене село на першім узгірі саме посередині між Надвірною і Делятином. Переночував у Красній, а ранком поспішно оглянувши нову, велику церкву, її давній іконостас зпід долота надвірнянського майстра „гражданина Іроденка" (рід тепер у Надвірній зведений нінащо, — а мав такі високі аспірації!) — виїхав до Делятина. Застав його в тумані куряви від подувів поривистого північного вітру. Через передмістя Гориш (властивий Делятин, бо решта то найбільше по Будзанові зжидовіле містечко) добиваюся по гострій, каменистій дорозі в долину потока Луг ще за доброї погоди.

Над потоком втиснена у вузькій долині оселя — закутина лісових людей, що живуть з ліса і коло нього бідують. Доведавна виходили з Луга щонайперші ватаги (провідники партій лісових робітників, тепер у камеральних лісах всюди сам скарб перебирає роботи).

В тім то житлі працює від десяток літ майстер народньої різьби: Василь Турчиняк. Рід Турчиняків тут великий, мабуть найбільший. Може навіть дуже давній, бо назвисько нагадує турецьких поселенців, военних бранців.

Василь Турчиняк 70-літній старець. Але ще діяльний, мабуть саме тепер найбільше діяльний. Бо з досвідом технічної роботи починає лучити мистецькі амбіції.

Головна робота вже поза ним, але ще має багато перед собою. Поставив церкву, поставив у ній сам, без жадного помічника цілий іконостас, вирізьбив його, сам одинокий вирізьбив кивот, бальдахим, проповідницю, сповідницю і два бічні вівтарі: на всім хоче свою руку положити. Поставив церкву і цілу прикрасив. Тепер викінчує запрестольну різьбу Богородиці. У своїй церкві буде паламарем. Вимовив собі цю почесть у пароха. Офірували йому достоїнство „старшого брата", не приняв, бо не почувається гідним.

Церкву в Лузі під проводом Турчиняка почали в 1910. р., покінчили 1920. р. Більш 10 літ працює Турчиняк над її внутрішньою прикрасою. Найзамітніша партія його роботи це іконостас. Різьблений увесь у червоній, старій кедрині, що барвою нагадує добру теракоту. Кожна колюмна іконостасу іншого укладу, всі рухомі, середина до половини жолоблена, щоб не тріскала від старости. Оба намісні образи Христа і Матери Б. різьблені барелефом у кедрині. На бічних „входах" плоскорізьби архистратига Михаїла у липовім дереві. „Царські врата" різьблені у двох грубих одноцілих кедринових дошках у мотив виноградного листя з емблемами чотирьох Євангелистів з білого липового дерева. Над цим усім ряд медаліонів (т. зв. „празничків"), кожний величини тареля з дрібною плоскорізьбою зображує один з 12 моментів з життя Христа. Понад ними плоскорізьби пророків. Усіх апостолів по двох у кожнім образі.

Турчиняк поза різьбою уникає звичайної гуцульської сорокатости кораликів, сиплених підковок, мосяжного дроту. Мабуть має рацію. Бо його іконостас у різнобарвній орнаментиці стратив би головний тон старої кедрини-теракоти, що так добре гармонізує з деревляними стінами церкви.

На місцевім цвинтарі у кількох кроках від церкви повно слідів роботи Турчиняка: нпр. нагробна каплиця над могилою його жінки, різьблена з дерева у формі маленької церковці. Тому, що дерево на дворі скоро псується, Турчиняк уживає тепер бетону.

Тепер Турчиняк має більше „світської" роботи. Працює над обстановою салі нарад Ради Повітової у Надвірній, де дав своєрідну довгу лавицю попід стіни, різьблену в молодій кедрині. Турчиняк самоук. Не вміє читати ні писати. Ніхто не вчив його ні теслярства ні різьби. Сам вивчив у лісі свого стилю, як жайворонок серед збіжа ранної пісеньки.

На пів кільометра перед церквою його хата. Була його, та зайшовши собі з музою, вирікся всього. Хату і царинки роздав дітям, а сам свій артистичний крам і велику амбіцію, що виріс понад усі голови в Лузі, — примістив у маленькій шіпці позаду хати в садку. Така маленька ордина, що ледви одному чоловікові можнаб в ній обернутися.

Говоримо з мистцем через двері. Зпоза простої дошки, що становить цілий варстат, звертається до нас розумна голова у сивих ще буйних кучерах. Усьміхаються зза окулярів голубі напричуд добрячі очі. (Через них сильно підважена моя гіпотеза про турецьких бранців. Ті очі наскрізь славянські!)

Низький, сильно присадкуватий старець оправдується з осміхом, що не може запросити нас „ближче". На увагу, що в шіпці певно замерзає в зимі, — показує побіч залізну грубку, що міститься саме коло його колін. Пояснює, що йому тепло (вірю: надхнення ще й як гріє!) а як грубка розпечеться, то майстер тікає на двір.

На стінах видно лиш один образок. На мою цікавість здіймає його і подає. Мала літографія голови Христа у візантійському доброму стилю: скупчене в думках лице молодого мужчини. Львівське видавництво зперед війни. Купив у Львові у переїзді підчас мобілізації і вже з ним не розставався. Від літ з тим лицем вище ліктя у роботі товаришує.

Починаю розуміти мистця: тіснота шіпки, що не позваляє навіть розправити рук, примушує його скупчуватись; його чутлива душа та її мізерний знаряд: кусень столового уломаного ножа змагається з проблемами мистецтва. На це треба справді скупчення анахорета у скельній печері.

...Кусень столового, уломаного ножа? Так й є! Це справді цілий різьбарський виряд Турчиняка. На поличках має ще пару доліт грубших, теслярських, але головно працює тим ножем уломаним наокіс майже при самій колодці. Правда, одна артистична забаганка: колодка з китайського срібла.

Дивлячись на той мізерний обломок заліза, роздумую: якими то жалісно бідними стежечками мусять пробиватися на Божий світ наші таланти,... гей! і які таланти!

Турчиняк свого часу запалився до перпетуум мобіле. Щож там не роїлось у тій голові?! Виштудирував собі вже плян до нього, вже пробував. Каже, що зовсім проста річ. Тільки тепер не має, на це часу. Ось в Стримбі має церкву різьбити. Головне, що його тішить, то те, що має доста матеріялу. Показує поза шіпкою стіс висихаючої старої кедрини. Ось його улюблений матеріял: дерево, якого не імається хробак, не точить черв, мягкий у роботі, а у старости від кровної червоности стає щораз кріпший, благородніший.

Прощаємося на переллазі. У своїй простосердечности старець подає нам обі руки на прощання.

Д-р Валерій Бойко.

Надвірна, у ли...

ШВЕДСЬКИЙ КОРОЛЬ УПАВ З КОНЯ.

СТОКГОЛЬМ, 25. 9. ПАТ. Король Густав вертався з ловів на лосі, упав з коня, який загряз у трясовині. Король стовк собі ліве рам...

НОВИНКИ

— **Конц. косметичні курси і курси лічничого масажу** Добрянської-Рогатин, Львів, Коханівського 15 а. Викладовці лікарі спеціялісти. Вписи розпочалися. Інтернат запевнений.

— **Уряджуємо** курси модиярства, рукавичок і квітів. Зголошення у фірмі „Мак", Чарнецького 10.

— **„Українська пісня напротязі 30-ти літ".** Управа Українського Національного Музею повідомляє, що всі білети вступу на концерт Марії Сокіл і Антона Рудницького, що відбудеться у салі Музею в пятницю 27 ц. м. з нагоди Ювилейного Свята, розпродані. Тому в неділю 29 ц. м., в 11.30 в пол., відбудеться вдруге той сам концерт з незміненою програмою; вступ на всі місця по 2 зол.

— **Свято в Городенщині.** Повітовий Союз Кооператив і філія „Сільського Господаря" в Городенці влаштовують в неділю, 29. вересня ювилейне свято з нагоди 10-літнього існування Кооперативного Союзу та 25-ліття філії „Сільського Господаря". Після Служби Божої і панахиди в парохіяльній церкві відбудеться від год. 10.30 на подвірі Народнього Дому святочна академія з промовами, рефератом, деклямаціями, співами і музикою. Від год. 2 на спортовій площі народня забава, а від год. 7 в салі Народнього Дому концерт Мих. Голинського, оперового співака.

— **Львівський союз мистців пластиків** відкриває в перших днях жовтня ц. р. власну виставову домівку при вул. Дідушицьких 1 (будинок Промислового Музею).

— **З радія.** Львівська радіостанція передає в пятницю 27. вересня (Воздвиженіє Ч. Хр.) богослуження з Успенської церкви у Львові. Початок в год. 10.00 передпол.

— **Подяка.** Вилічений з важкого ропного запалення внутрішнього вуха вважаю моїм миллим обовязком зложити щиру публичну подяку Вп. п. Проф. Д-рові Маріянові Панчишинові за світлу раду підчас лікарського консиліюм, яка дала напрямну цілому лічению. Вп. п. доцентові У.І.К. Д-рові Антонові Добжанському, спеціялістові від недуг вуха, носа й горла дякую за високовміле трактування недуги, Вп. п. Д-рові Павлові Цимбалістому, знатокові свого фаху й чоловіколюбцеві-лікареві за дійсно жертвенний труд, в якому він через два місяці день в день відвідував мене, лікуючи мене в порозумінні з обома Вп. п. Професорами й охороняючи від загрозливої недуги, глухоти. — За світлу раду, за жертвенний труд, щиру подяку складає **о. Л. Куницький,** прелат-канцлер М. К. і парох Катедри св. Юра.

— **Студії в Люблині.** Додаткові вписи на люблинський університет відбудуться в днях 1—3 жовтня ц. р. Приймають без ніяких вступних іспитів і без лікарських оглядин. При вписі треба заплатити 100 зол., які звертають на випадок неприняття. Є тут право і фільософія. Оплати як на інших університетах. Бідне удержання около 50 зол. Для наших студентів клясичної фільософів моя бібліотека до їх розпорядження. **Проф. М. Вишиванюк,** Люблін, вул. Грубешівська 20.

— **Мостові роботи.** Як повідомляє агенція „Всхуд", у Кристинополі на ріці Солокії будують міст, що лучить державну дорогу Львів—Сокаль. В Підмойцях на Вигорі на державній дорозі Перемишль—Хирів розпочинається будова сталевого мосту 50 метрів завдовшки. Крім того перебудують деревляний міст 177 м. завдовшки на Сяні під Сяноком і міст біля Курилівки на Сяні під Лежайськом 240 м. завдовшки. Також у Тершові пов. Турка розпічнеться перебудова мосту на Дністрі.

— **Нова аптика Суспільної Обезпечальні у Львові.** Аптику Суспільної Обезпечальні при вул. Браерівській 8 перенесли з 26. вересня на вул. Баторія (ріг Фредри).

— **Зловживання в обезпечальні.** В суспільній обезпечальні у Львові арештовано урядовця Станислава Крокера під закидом, що спрятав акт одної фірми, яка залягала з більшою сумою вкладок. Перед кількома тижнями арештовано, як відомо, за подібні зловживання контрольора обезпечальні Банського.

— **Великий вибух при вул. Коперника.** В середу 25. вересня ц. р. коло год. 11-ої перед полуднем заїхав вантажний віз перед крамницю зі забавками Гегедіса при вул. Коперника ч. 11. На возі були скрині з різними товарами. В хвилині, коли візник Головач зносив скрині, призначені для Гегедіса, одна з них висунулася з руки і впала на землю. Одночасно розлег-

ся голосний вибух і тяжко ранений Головач упав на вулицю. Від вибуху вилетіло кілька великих виставових вікон у кінѣ „Коперник", крамниці Маргулеса, Літургії та інших. На рухливій вулиці повстав переполох, бо з дому при вул. Коперника ч. 9 повилітали всі вікна. Ріжні товари в поблизьких крамницях повилітали на поблизькі бальконки. Тяжко раненого візника відвезли до шпиталю. Здогадуються, що в скрині вибухли корки до страшаків.

— **Залізнича катастрофа під Львовом.** Вчора над раном прийшло до залізничої катастрофи на лінії Стрий—Львів. Особовий поїзд ч. 1762 правдоподібно з причини хибного наставлення зворотниці на стациї в Миколаєві, вибіг зі шин. Серед пасажирів счинилась негайно паніка. Згодом виявилось, що зі шин вискочили два особові вагони й один вантажний. Жертв у людях не було. Поїзд зі Стрия прийшов з двогодинним спізненням. На місце випадку виїхала технічна комісія, що має дослідити, що було причиною катастрофи.

— **Показ гірської рогатої худоби у Станиславові.** 29 і 30 вересня буде на міській торговиці в Станиславові показ гірської (сіментальської) рогатої худоби для зображення вислідів праці над піднесенням зародової годівлі худоби гірської раси. Виріжнять найліпші штуки та розладуть почесні й грошові нагороди. Переведуть теж показ раціонального доєння коров.

— **Град каміння на доньку за душегубство батька.** В понеділок 23. вересня ц. р. відбувся похорон убитого Станислава Тенеровича у Трускавці. На похорон прийшли делеґації робітників з Борислава і маса народу. По похороні гурт жінок зустрінув 14-літню доньку вбитого і сестру жінки вбитого Катерину Лужецьку. Жінки обкидали Лужецьку і Тенеровичівну камінням та болотом. Нападені втекли перед розлюченою юрбою жінок на станицю поліції і таким чином врятувалися перед побиттям. У Трускавці населення далі схвильоване душегубством С. Тенеровича.

— **На слідах комуністів.** У Верхраті пов. Рава Руська викрито комуністичну організацію, що обіймала, як підозрівають, своєю діяльністю сусідні села. У звязку з тим арештовано 6 осіб, між ними дві жінки.

— **Підписи з цілого світа.** До Станиславова прибув після довшої подорожі довкола світа Михайло Паньків, маляр з під Дрогобича. Він служив в армії Петлюри, опісля помандрував у світ. Звідав Америку, Азію й Африку. Пережив багато небезпечних пригод, був навіть у неволі китайських бандитів. Тепер вернувся до Галичини, маючи в наплечнику альбом зі 117.000 підписів.

— **Самовбивство б. директора Каси Хорих.** У Станиславові згинув трагічно у вівторок колишній директор Каси Хорих у Станиславові Станислав Коханський. З невідомих причин він отруївся якоюсь субстанцією. Самовбивник залишив два листи до родини. Бл. п. Коханський був відомим соціялістичним діячем. Два роки тому його зредукували.

— **Каплицю** рішили вибудувати поляки з Перемишлян у присілку Сиворогах, що належить до парохії Лагодів. Латинників тут обмаль, а каплицю будується для зайшлих кольоністів.

— **Політичні процеси на Волині.** Перед окружним судом у Рівному відбулася розправа проти Максима і Сергія Раринюків із Вишгородка на Волині за протидержавну діяльність і вимушування грошей від православного священика Коломийця. Обох засуджено на кару по 5 літ вязниці. За комуністичну діяльність на терені луцького повіту засуджено в Луцьку Стефана Радіона на 6 літ вязниці.

— **Краєва хроніка.** В Берешах пов. Кремянець управитель місцевої почтової агенції Влад. Страдовський вистрілом з револьвера зранив під церквою Бориса Домбровського, опісля стрілив до себе. Обох відставлено в тяжкому стані до шпиталю. — В Доротичах пов. Сарни згоріло 8 господарських загород. — У Смолигові пов. Луцьк Осип Поліщук пробив ножем у черево Ольгу Тиндюк, з якою удержував любовні зносини. — В Себечові пов. Сокаль отроївся 35-літний Григ. Бас, випивши півтора літра спірітусу. Причиною була родинна незгода. — У Стрию втратило працю 200 робітників наслідком унерухомлення тартаку Ґредлів. — У Білоголовах (Зборівщина) поліція арештувала кільканацять осіб під закидом убивства місцевого війта.

— **З Польщі.** На лінії Варшава—Катовиці біля Скерневиць вискочив зі шин моторовий потяг „Люксторпеда", причому 18 пасажирів потовклося. — В міському шпиталі в Познані вбився один пацієнт, вискочивши крізь вікно.

— **Коци для італійської армії.** Італійський уряд звернувся до ткальних фабрик у Білостоці з офертою, замовляючи більшу скількість коців для італійської армії, причому запропонував ціну 6.50 зол. від штуки. Польські фабрики заявили, що можуть виробляти коци найнижче по 9 зол. Покищо не скінчився ще торг за ціну.

— **Під знаком Червоного Хреста.** У турків знаком нашого Червоного Хреста є червоний півмісяць на білому підкладі, у персів червоний лев, у китайців червоний змій.

— **Спалив 20.000 пезетів.** В малім еспанськім селі в провінції Теруель спалив один старий селянин всі свої ощадности в сумі 20.000 пезетів у печі. Він знаний з того, що жив зі своєю родиною в незгоді. На запит, чому це зробив, селянин відповів: „Мені вже й так не довго жити, а не хочу, щоби гроші, які я заробляв у поті чола, дістались в інші руки".

— **Арештування членів головної сиґуранци.** Румунські часописи повідомляють, що тайна поліція відкрила в Букарешті фальсифікаторів емігрантських „нансенівських пашпортів". Між арештованими є начальник бюра „контролі чужинців", що „доповнював" ці пашпорти. Арештовано також багато вірменів та македонців, вмішаних у цю справу.

— **Процес румунських комуністів.** В Букарешті скінчився процес комуністів, що вели останні заворушення в промислових містах Румунії. Провідника агітаторської шайки Шниберга засуджено на 2 роки тяжкої вязниці. Решту Берів, Ромерів і т. д. засуджено на подібні кари. Це наслідки совітсько-румунської угоди.

— **Столітній співак.** В місті Карачай на північному Кавказі живе народній співак Демір Улу Каспод, що хоч має 101 літ життя, співає народні пісні, яких знає безліч. Спеціяльна комісія совітських етнографів приїхала до нього, щоби списати ввесь його репертуар, який представляє цінний етнографічний матеріял. Демір Улу Каспод значить „зроджений із заліза". Він справді людина залізного здоровля.

— **Напад піратів.** Китайський пароплав, який з 500 пасажирами находився в дорозі із Шангайпу на остров Чунмін, опанували біля устя Янтсе пірати, що дістались на корабель як пасажири. Пірати застрілили трьох членів залоги і кинули в море. Опісля спрямували корабель до берега і висіли, забравши 40 тисяч долярів.

— **Ріжні вістки.** На озері Разельм біля Констанци розбився військовий гидроплян, причому згинули три особи. — Колишній англійський міністер закордонних справ Гендерзон перебув щасливо операцію жовчевого мішочка. — Під Ґрацом померла 60-літня вдова Марія Шікер, ужалена пчолою в руку. — Одна багата американка побудувала в Тексасі шпиталь для птиць. Зі всіх усюдів доставляють до цього шпиталю недужі і ранені птиці, які піддають операціям і т. п.

— **Коли вертаєтеся** з літнища, витративши багато гроша на лікування, часто запримічуєте після якогось часу, що ваше здоровля не в порядку. Що треба робити? Треба передовсім добре і доцільно годуватись. Каву, чай і молоко на снідянок і вечеру треба заступити Овомальтиною. Це найздоровіший природний відживний напиток, що має в собі вітаміни і всякі потрібні для здоровля складники. Овомальтина не обтяжує шлунка, помагає травити всякі страви, завдяки діястазі, що її має у собі, відживляє і зміцнює.

З театру.

ВЕЛИКИЙ МІСЬКИЙ ТЕАТР: „ВИЗВОЛЕННЯ" *Виспянського.*

Вибрали цю пєсу як програмову виставу зового театрального сезону. Це одна з найтемніших драм Виспянського, коли не в усій світовій літературі. Від часу, як вона повстала досі (більш 30 літ!) польська критика не дала ніодної студії, де сміливо й ясно були би розмежовані символи виправдані провідною думкою цієї гробової містерії від тих марив поетової уяви, що вплутуються у сценічний діяльог, наче замітки, роблені за беріжках бруліону. Уява Виспянського блукала у світі духів, мало звязаних із сучасним життям. Він хотів написати твір, що був би обвинуваченням тієї романтичної недуги, з якої сам не міг ні на хвилину визволитись. „Визволення" це ще одна частина „Дзядів" Міцкевича, відгуки Красінського „Небожеської комедії" та Словацького „Короля-Духа". Можна хвилинами подивляти, як поет не вагається перемішувати тіней вавельських гробниць із натяками на літературні твори, із звичайними несценічними діяльоґами та засобами комедії дель арте, але зрозуміти це все нелегко.

Обстанова нешаблонова. Бялощинський у ролі Конрада почав від першої фрази фортіссімо і не міг уже зійти з патосу, деклямуючи, як на лотоках. Артисти не мають тут роль для креацій тільки текст, який силкуються на всякі лади деклямувати.

М. Р.

З кіна.

КІНО ХИМЕРА: „МАЛИЙ ПОЛКОВНИК".

Після Джекі Кугена — Шерлі Темпл є черговою „чудесною дитиною" Х-ої Музи. Справді: даремне стараємось пояснити собі феномен, яким є та кількалітня дитина, що грає, танцює, співає, орудує жестами і мімікою, — як доросла знаменита артистка. Фільми з Шерлі Темпл овіяні своєрідним погідним сентиментом, що притуплює вістря навіть деяких брутальних сцен, що виходять з фабули. Сама фабула досить цікава, але вона сходить на задній плян: на першому пляні є захоплива Шерлі! Її „партнером" є її дідусьо, старий полковник, холерик, який мякне і мириться з донькою та зятем під впливом внучки. Ляйонель Беррімор створив чудову маску. Епізодично виступає першорядний танцюрист-мурин.

Дивогляди.

У ДОБІ МАШИНИ.

В Японії черґуються борвії з великою тишею. Японський уряд рішив використати величезну енерґію вітрів і по всьому краю розбудувати машини, що обертали би вітри в електричну енерґію. Після борвіїв — черга на землетруси, що не дають спокійно жити японцям.

НОГИ НЕВРАЖЛИВІ НА ВОГОНЬ.

30-літній мешканець Кашміра Куда Букс приїхав до Льондону, щоб показати себе вченим. Він ходить по розжареному вугіллю і на стопах не має найменшого сліду опарення. Професори, лікарі та психіятри, що перевірювали вугілля та його орґанізм не можуть пояснити цього явища, так само, як він.

З РЕСТОРАННОГО АЛЬБОМУ.

У державній харчівні в Москві лежить книжка, звана „жалібна". У ній можуть вписувати гості свої скарги. Ось кілька винятків з неї:

„22. липня. Питання до кухарів: для кого варите борщ? Для людей, чи свиней?

3. серпня. Нині горохова зупа. Сиділо за столом 8 осіб; усі хотіли „віддати" її назад.

7. серпня. Адміністратори! Коли перестанете нас годувати зігнилою капустою? Совість ваша де?!"

Відповідь адміністрації гостям:

„Для зупи треба мати юшку. Юшки без костей нема. На кожну порцію правдивої зупи треба бодай 100 ґрамів костей. Кільо костей коштує 80 коп.; 100 ґрамів — 8 копійок. Коли всім дати зупу на костях, то звідки взяти костей?!"

ФЕНОМЕНАЛЬНА ВІВЦЯ.

Із совітської „Правди": Від оренбурського обкому та „облісполкому" Москва домагалась пояснень, чому молотільні в їх районі не працюють. Не тільки молотільні, але і взагалі всі інші машини. Треба було це якось урядово пояснити. Партійний робітник Іскаков представив офіціяльний акт із печатками та підписами на доказ, що в його селі одна колгоспна вівця (бачили це достовірні свідки) випила... 86 кільо нафти.

Цікаво, чи вівця жива і чи візьмуть її до музею революції.

Дописи.

ЛЬВІВЩИНА.

Посвячення церкви Різдва Пресв. Богородиці в Миклашеві. В суботу 21. вересня ц. р. Преосв. д-р Іван Бучко у супроводі понад 20 священиків з винниківського та ярчівського деканату посвятив церкву у Миклашеві, яку по мистецьки розмалювали у византійському стилі відомі наші мистці Павло Ковжун і Михайло Осінчук. На це свято прибуло кілька тисяч людей з доокружних сіл. Владику зустрінуло й опісля відпровадило 80 луговиків на конях, місцева орхестра і чета лугового доросту, які опісля брали участь у церковному святі й фестині. По мистецьки розмальована церква буде тревалим памятником нашої мистецької культури. Село Миклашів було перед війною твердинею москвофільства. Нині належить до найсвідоміших сіл у львівському повіті і може похвалитися численними здобутками в культурно-національній праці.

ЖОВКІВЩИНА.

Кооперативне свято в Сопошині. Дня 1. вересня ц. р. відбулося в Сопошині біля Жовкви кооперативне свято. Організували це свято п. Бесик Іван, справник кооперативи, Панчишин Остап, дир. хору в Сопошині і Дільний Семен. Програма свята складалася з двох частин:

1) торжественної Служби Божої, 2) святочної академії. Службу Божу відправив парох о. Жовкевський в асисті свого сотрудника о. Осипа Нацючича і діякона Мелетія Войнаря ЧСВВ. з Жовкви. Підчас богослуження співав український хор із Зіболок. Дуже гарну проповідь виголосив о. Осип Нацючич. У ній підкреслив він завдання кооперації та її мету і завізвав усіх присутніх активною участю долучитися до великої кооперативної громади. Святочна академія розпочалася в год. 14-ій. На залі прикрашеній зеленю і національними прапорами площі відкрив академію Семен Дільний. Привітавши гостей, коротко, але змістовно оповів цікаву історію кооперативи в Сопошині. Відтак хор із Сопошина відспівав „Кооперативний гимн". Гарний, глибоко обдуманий реферат виголосив предстваник Р.С.У.К. д-р Карло Коберський. Привіти зложили: від П.С.К. Дмитро Керпів, член дирекції, від Філії „Сільського Господаря" інж. Залуцький Т., від „Народнього Базару" дир. Осип Пеленський; письменний привіт від Філії „Союзу Українок" відчитав Семен Дільний. Хорові продукції і декламації випали теж дуже гарно. В академії брали участь хори: з Сопошина, Мачишина, Зіболок і Скваряви Нової. Дириґували хорами: Остап Панишин (Сопошин, Мачишин), Петро Грабовський (Зіболки) і Володимир Малицький (Скварява Нова). Декламації: „Сонце на обрії" віддекламувала Анна Камінецька, „До праці" 14-літний хлопець Когут Василь та „До злуки" Семен Дільний. Академію закінчено відспіванням гимну „Боже Великий". По закінченні свята влаштовано для його учасників фестин з вечерницями.

ТЕРЕБОВЛЯ.

Зїзд української інтелігенції. Дня 24. вересня відбувся в Теребовлі повітовий зїзд української інтелігенції, на який прибуло 125 осіб. По рефераті д-ра Заплітного про ролю і завдання української інтелігенції виявзалась поважна дискусія, яка тревала 3 години. Зїзд вибрав постійний комітет, який має перевести реєстрацію всієї інтелігенції в повіті і в міру потреби знову скликати такий зїзд. В одноголосно принятій резолюції зїзд візвав усю інтелігенцію повіту до активної праці на всіх ділянках народнього життя.

а. з.

—o—

СПОРТ.

ЗАКОРДОННИЙ СПОРТ.

АВСТРІЯ. Мистецтва. Австрія — Вакер 4:0; Рапід — Ф. Ц. Він 3:1; Адміра — Спортклюб 4:0; Гакоаг — Фаворітнер 5:1; Віенна — Лібертас 4:2; ВАЦ — ФАЦ 3:2.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА. Мистецтва. Кладно — Наход 6:2. У табелі веде тепер Кладно (4 змагання — 7 пунктів). На другому місці є Спарта (3 зм. — 5 п.), на третьому Вікторія Пільзно, на четвертому Жіденіце (обі по 3 зм. 6 п.).

БУДАПЕШТ. **Мадярщина — Чехословаччина 1:0 (0:0).** Міждержавні змагання вирішили мадяри у свою користь по дуже тяжкій боротьбі, при чому одинокого голя стріляли вони зовсім випадково. Судія бельгієць Лянгенус. Видців 23.000.

По цих змаганнях у табелі за чашу д-ра Шваґля веде Італія (6 зм. — 10 п.), 2) Австрія (7 зм. — 8 п.), 3) Мадярщина (6 зм. — 7 п.), 4) Чехословаччина (7 зм. — 6 п.) 5) Швайцарія (8 зм. — 3 п.).

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Степан Васильченко: НА СВІТАННІ, збірка оповідань. Вступ та пояснення Володимира Радзикевича. Сторін 59, ф. 8°. Портрет автора. Львів 1935. Видання „Рідної Школи". Ціна 1 прим. зол. 0.90.

Публій Корнелій Тацит: АННАЛИ АБО ЛІТОПИС від скону божественного Августа. Книги I—III. Переклад і вступне слово про Тацита А. Бойковича. Станиславів 1935. Накладом „Універсальної Бібліотеки". Стор. XXXI + 224. ф. 16°.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий Міський Театр.

Четвер, 26. IX. год. 8. веч. „Визволення".

Пятниця, 27. IX. год. 8. веч. Аб. 1 „Музика на вулиці".

Субота, 28. IX. 8. год. веч. Аб. 2 „Визволення".

Неділя, 29. IX. год. 3.30 „Авантюра в раю", ціни найнижчі; год. 8. веч. Аб. 1. „Музика на вулиці".

Театр Ріжнородностей.

Нечинний.

Кіна.

АДРІЯ: „Син Конґ-Конґа" „Лови на тигра".
АПОЛЬО: „Турандот".
АТЛЯНТИК: „Орлов" муз. комедія з Ів. Петровичем і Ліліяною Гейд.
ВАНДА: „Федора", „Ренq-Сатан".
ҐРАЖИНА: „Розмріяні уста (Е. Берґнер).
КАСІНО: „Сенкоя".
КОЛІСЕЙ: Нечинне.
КОПЕРНИК: „Мала неня" (з Франціскою Ґааль).
МАРУСЕНЬКА: „Людина-вовк".
МІРАЖ: „Мікі Мавс у гостях Фліпа та Фляпа", „Зводниця".
МУЗА: „Мужчини в небезпечному віці", „Шукачки золота".
ПАКС: „Донован" і додатки.
ПАЛЯС: „Дві хмарі".
ПАН: „Обожана" (З Нормою Шірер), „Циганські романси"
РАЙ: „Капітан Коркоран" (Вл. Бурімн).
СВІТ: „Весела Зузанна" (Ліліяна Гарвей).
СОНЦЕ: „Дика дівчина", „Місто під терором".
СТИЛЕВЕ: „Авдієнція в Ішлю" і ревія.
УТІХА: „Пострах Мексику" й ревія.
ХИМЕРА: „Малий полковник" (Шерлі Темпль).

Закордонне радіо.

Четвер, 26. вересня 1935.

Відень (506,8) 17.10 Пісні й камер. твори Реґера, 19.30 Концерт, 22.10 Цілий Відень — китиця популярних мельодій. **Кошиці** (259.1) 17.40 Для Закарпаття, 19.30 „Черевички" оп. Чайковського. **Прага** (470,2) 12.30 Сальон. музика, 15.00 Дутий квінтет, 19.25 Цитри, 20.15 Хор. **Париж** (1648) 20.45 Авдиція, 21.45, 22.30 Симф. концерт. **Білгород** (437,3) 12.00 Військ. орх., 18.30, 21.00 Пісні. **Берлін** (356,7) 16.00 Твори живучих композиторів, 19.00 Форт. ресітель. **Кенігсвустергавзен** (1571) 10.15 Нар. пісні. 19.30 Вес. авд. **Кельн** (455,9) 19.25 Пісні, 21.00 Концерт. **Ляйпціґ** (382,2) 16.00 Пісні, 17.00 Муз. калейдоскоп, 22.30 Скр. соната Вестермана. **Будапешт** (549,5) 13.00 Симф. концерт, 17.35 Флєт, 22.35 Циг. музика. **Мілянo** (221,2) 11.30 Популярна музика, 17.05 Вок. концерт, 20.40 Орх. концерт. **Рим** (420,8) 13.05 Легка музика, 17.05 Вок.-інстр. концерт, 20.40 „Осудження Фавста" др. леґенда Берліоца.

Пятниця, 27. вересня 1935.

Відень (506,8) 12.00, 13.10, 17.30, 23.15 Концерт, 15.70 Тріо ц-моль Брамса, 19.30 „Пуритани" оп. Белініа, 22.20 Легка форт. музика. **Прага** (470,2) 12.30 Сальон. музика, 16.30 Концерт, 21.40 Смичк. кварет ч. 2. Ірака. **Париж** (1648) 12.15 Симф. музика. 22.50 Танк. музика. **Білгород** (437.3) 12.00, 16.00 Пісні. **Рига** (514,6) 17.10 Лотиська музика, 12.10 Серенади (муз., сп.), 19.40 Симф. концерт (муз., сп.). **Берлін** (356.7) 9.00 Рококові твори, 14.15 Вес. мельодії, 19.00 Концерт на форт. і орх. а-дур Моцарта. **Кенігсвустергавзен** (1571) 16.00 Популярна музика, 18.45 Скр. ресітель, 19.15 Нар. муз., спів. **Кельн** (455,9) 17.00 Музика з усього світа, 1.30 Нар. пісні. **Ляйпціґ** (382,2) 21.30 Ісляндська нар. музика на стілю. **Мінхен** (405,4) 16.10 Форт. ресітель, 24.35 „Князь Гомбурґ" оп. Гренера (фраґм.). **Штутґарт** (522,6) 24.00 Концерт: „Неро й Акте" оп. Хуана Манена (на стілю). **Будапешт** (549,5) 17.00 Циг. музика, 19.20 Спів. **Мілянo** (221,2) 11.30 Легка музика, 22.00 Віольончеля. **Рим** (420,8) 13.06 Концерт. 20.40 Музика нар. характеру.

Львівське радіо.

Четвер, 26. вересня 1935.

6.30 Раніша авд., 6.33, 6.34 Руханка, 6.50 Музика з гр. пл., у перерві ок. 7.20 Ранішній денник, 7.55 Трохи інформацій, 8.00 Для шкіл, 11.57 Сиґнал часу, 12.03 Полудн. денник, 12.15 Концерт, 13.00 Хвилина Маспета з гр. пл., 13.25 Для жінок, 13.30 Легка музика з гр. пл., 15.15 Біржа, 15.25 Експорт, 15.30 Концерт, 16.00 Гиґієна олівця — опов. для мол. дітей, 16.15 Концерт мандоліністів, 16.45 Концерт муж. хору, 17.00 Прогр. розвитоя польського соціялізму, 17.15 Концерт камер. орх., 18.00 Концерт солістів, 18.30 Нові техн. проблеми світової радіофонії, 18.40 Турист. інформатор, 18.45 Твори на ксильофон із гр. пл., 19.00 Львівське музейство, 19.20 Реклям. концерт, 19.35, 19.40 Спорт. вістки, 19.50 Акт. гутірка, 20.00 Легка музика в вик. орх., 20.45 Веч. денник, 20.55 Із суч. Польщі, 21.00 Театр Уяви: „Чи мистер Бравн винен?" Дж. Вольфа, 22.00 Пісні в вик. Стан. Арґасінської, 22.25, 23.00 Оперетка з гр. пл.

Пятниця, 27. вересня 1935.

6.30 Раніша авдиція, 6.33, 6.34 Руханка, 6.50 Музика з гр. пл.; у перерві в год. 7.20 Ранішній денник, 7.55 Трохи інформацій, 8.00 Для шкіл, **10.00 Богослуження з Успенської церкви у Львові,** 11.57 Сиґнал часу, 12.03 Полудн. денник, 12.15 Для ст. дітей: „Пан Твардовський іде на місяць", 12.40 Концерт, 03.25 Для жінок, 13.30 З ринку праці, 13.35 Легка музика з гр. пл., 15.15 Біржа, 15.25 Експорт, 15.30 Пісоньки в вик. Рин. Таубера з гр. пл., 16.00 Гутірка для хорих, 16.15. Концерт орх., 16.45 Хвилинка питань для ст. дітей, 17.00 У фабриці сировець і щеплянок, 17.15 Хвилина поезії, 17.20 Скрипк. ресітель у супр. форт., 18.00 Тема з варіяціями — вес муз. авд., 18.30 Акт. гутірка, 18.40 Культ. та мист. життя столиці, 18.45 Реклям. концерт, 19.00 Кабінет воскових фігур, 19.15 Бюро студій розмовляє зі слухачами, 19.25 Трансм. з Відня: „Пуритани" оп. Белініа; у перервах: Веч. денник, із суч. Польщі, 22.10, 22.15 Спорт. вістки, 22.25 Під італ. небом — гр. пл., 22.45 Танк. музика з гр. пл.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5.30—5.33·50 зол.

Нім. марка 1·52—1·60, фр. франки 34·85—35·00, шв. франки 172·50—173·00, фунти стерлінги 26·15—26·25, австр. шілінги 99·50 — 102, чеські корони 20·50—21·50, рум. леї 28·50—30·50, ліри 36·00—39·00.

Золото: Доляри 9.03—9·07, Франки фр. 34·40—34·80, Дукати 82·00—82·75, Корони 36·20—36·80, Рублі 4·60 — 4·70. 1 гр. зол. 5·924.

Срібло: Корони австр. 0·34, Рублі 1·50, Фльорени 0·85, 1 гр. ср. 0·07—0·08.

Заставні листи.

4 1/2 проц. дол. Т. К. З. 43·50—45·00, 5 проц. дол. Б. Г. 53·00—54·50, 4 проц. Зол. Б. Г. 41·50—43·00, 4 1/2 проц. Зол. Б. Г. 44·50—46·00, 4 1/2 проц. Ком. Б. Кр. 50·50—52·00, 4 проц. Б. Г. К. 61·00—64·00, 4 1/2 проц. Б. Г. К. 62·00—65·00, 4 проц. позичка м. Львова 46·00—47·50.

Преміївки.

Долярівки 50·50 — 52·00, Інвестиційна 106·00—108·00, Будівельна 40·50—42·50.

ЗБІЖЕ.

Ціни парітас	Підволочиська від	до	льоко Львів від	до
Ячмінь бров.	14.50	15·50		
Ячмінь одн.	12·00	12·25		
Ячмінь на мл.	11·25	11·50	13.00	13·25
Гречка на мливо	12·25	12·50		
Макухи льняні	14·50	15·00		

Інші курси незмінені.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 25-го вересня ц. р. кооперативам платив за: льоко Львів.

1 кг.	масла десерового бльокового без опакування . .	2·70 зол.
1 кг.	масла десерового в бочках враз з опакуванням	2.74·50 „
1 кг.	масла дес. експорт. враз в експортовим опакуванням дає зачет по . . .	2·80 „
1 л.	молока	0·13 „
1 л.	сметани	0·60 „
1 к.	яєць	3·60 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 22 сот.

Тенденція на масло і яйця сильна, молоко і сметану вдержана.

Маслосоюз повідомляє, що від 25. IX. ц. р. платить своїм доставцям **за 1 кг** живої ваги птиці, льоко подвіря птахомисарні „М. С." у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Курята від 90 дкг.	за 1 кг.	0·85 зол.
Мол. однор. кури I. кл.	„	0·90 „
Качки	„	0·75 „

Птицю приймає в кількости визначеного приділу для кожного свого доставця.

ОПОВІСТКИ.

Про книжку „Наука Сектантів", яка вийшла з друку накладом В-ва „Русалка, так говорить Й. Експ. Митрополит Кир Андрей: „Старанно опрацьована книжка п. Г. Дворянина про історію та науки сект, яку цим й поручаємо Всч. Духовенству, буде для багатьох дійсною поміччю в душпастирській праці..." Книжка повинна бути в кожній парохіяльній бібліотеці. Ціна її приступна, бо лише 4 зол., які належить висилати згори, бо за післяплатою дорожче. Адреса для замовлень: Гр. Ганущак, Львів, Ольшевського 11. 406